

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΓΓΕΛΟΥ
ΠΑΝΟΣ ΠΥΡΓΕΡΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΜΕΤΑΞΑ
ΜΑΝΟΛΗΣ ΜΑΥΡΑΚΗΣ

Κι εγώ τώρα δεν ξέρω να σας πω τι είναι Ποίηση και γιατί γράφω ποιήματα. Πολύ περισσότερο δεν ξέρω να σας πω σε τι μας βοηθάει η Ποίηση και ποιος είναι ο σκοπός της.

Το μόνο που ξέρω είναι πως ο Ποιητής ήταν πάντα ένας αφοσιωμένος της Ζωής. Είτε τον γεμίζει χαρά, είτε τον θλίβει η Ζωή, είτε τον πάει στον Ουρανό, είτε τον κατεβάζει στην Κόλαση, αυτός μένει πάντα ο αφοσιωμένος της.

Τημυστήρια αγάπη του για τη Ζωή δεν έχει άλλο τρόπο να την εκφράσει: γράφει ποιήματα. Νομίζω ότι προσπαθεί να εκφράσει κυρίως αυτό που κρύβει η ζωή. Όπως ο έρωτας κρύβει αυτό που μας κάνει ερωτευμένους.

Η Ποίηση λοιπόν είναι πράξη ερωτική; Ή μήπως πράξη απόγνωσης; Ή μήπως και τα δύο; Πράξη ερωτική και συνάμα πράξη απόγνωσης.

Για την ποιητική πράξη έχουν γραφτεί πολλά και διάφορα. Και από τους ίδιους τους τεχνίτες και από τους θεωρητικούς. Πολλές φορές οι Ποιητές προσπάθησαν να διατυπώσουν τον ανύπαρκτο ορισμό της Ποίησης, σα να κοίταζαν σ' έναν καθρέφτη όπου δεν έβλεπαν το πρόσωπό τους, αλλά το απόλυτο κενό.

κείμενο του ποιητή σε εκδήλωση του περιοδικού "Γράμματα και τέχνες" που έγινε προς τιμήν του στο "Σπίτι της Κύπρου" στις 8/12/1997.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΤΑ ΑΝΤΙΚΛΕΙΔΙΑ

Το ποίημα αυτό προσφέρεται για πολλές εκδοχές και όσες περισσότερες είναι αυτές, τόσο πιο καλό είναι το ποίημα. Εγώ ποτέ δεν αναλύω. Αφήνω την περαιτέρω έρευνα για τον αναγνώστη. [F] Οι εκδοχές αφορούν στον αναγνώστη. Κάθε ένας, μπορεί να έχει τη δική του εκδοχή, να το προσεγγίσει με τη δική του συγκίνηση, γι αυτό οι αναλύσεις των ποιημάτων δεν ευστοχούν πάντοτε, δεν μπορείς να πεις, αυτό λέει αυτό το ποίημα. Με βάση τα λόγια αυτά του Γ. Παυλόπουλου επιβεβαιώνεται ο αλληγορικός χαρακτήρας του ποιήματος;

Στο σύνολό της σχεδόν η γραφή του Παυλόπουλου χαρακτηρίζεται αισθαντική και διάχυτα μελαγχολική, εκφραστική και λιτή, ευανάγνωστη και διαυγής, ωστόσο πολυσήμαντη, βιωματική, αφηγηματική. Συχνά εκφράζεται η διάθεση το ποιητή για φιλοσοφική αναζήτηση. Το ποίημα Αντικλειδία είναι ένας ποιητικός μύθος, μια αλληγορική αφήγηση συναρτώμενη από εικόνες εναργείς που κινούνται διαλεκτικά μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας με θέμα την ουσία της Ποίησης, τους ποιητές και τα ποιήματα.

Η εμφανής αυτοαναφορικότητα, ο αγωνιώδης προβληματισμός για την ποίηση και την ποιητική απαντάται συχνά στην ποίηση του.

Η Ποίηση είναι μια πόρτα ανοικτή. Ο ποιητής εμφανίζει την Ποίηση σαν μια πόρτα ανοιχτή.

Λόγος μεταφορικός, αλληγορικός, ο οποίος θα μπορούσε να σημαίνει ότι η Ποίηση είναι ένας χώρος προσιτός στον καθένα, ότι είναι μια πόρτα μέσα από την οποία έχουν όλοι τη δυνατότητα να δουν ό,τι θέλουν. Από τον δεύτερο όμως στίχο του ποιήματος αρχίζει να περιορίζεται το εύρος αυτής της δυνατότητας, ώσπου στο τέλος του ποιήματος μαθαίνουμε ότι την πόρτα της Ποίησης δεν μπορεί να την παραβιάσει κανείς μέσα στους αιώνες.

Ο ίδιος ο ποιητής σε συνέντευξή του στο περιοδικό Ελίτροχος, υποστηρίζει για το συγκεκριμένο ποίημα: «Η ποίηση είναι μια πόρτα ανοιχτή ως τη στιγμή που θα κοιτάξεις μέσα και πηγαίνεις να μπεις. Την ίδια ακριβώς στιγμή η πόρτα κλείνει. Εκτοτε αυτό που είδες και δεν είδες, αυτό που μόλις πρόφτασες να ιδείς και χάθηκε από τα μάτια σου, θα σε προκαλεί για κάτι απροσδιόριστο και μαγικό. Θέλεις ν' ανοίξεις πάλι την πόρτα, θέλεις να ξαναϊδείς, όμως κλειδί δεν υπάρχει. Πηγαίνεις λοιπόν και μαθαίνεις την τέχνη του κλειδαρά. Φτιάχνοντας αντικλειδία, ελπίζεις ότι βρίσκεσαι όλο και πιο κοντά στο μυστικό της πόρτας. Θα λέγαμε ότι βρίσκεσαι όλο και πιο κοντά στο ποιητικό σου όραμα, πως τα αντικλειδία σου είναι τα ποιήματα που φτιάχνεις, για να αποκαλύψεις κάτι που παραμένει πάντα απατηλό και φευγαλέο. Όπως μέσα στα όνειρα. Έτσι θέλω να πιστεύω για τον εαυτό μου, ότι ανήκω και στη Συντεχνία των Κλειδαράδων και στην Εταιρεία των Συγγραφέων. Εν τούτοις κάποιος έχουν την ψευδαίσθηση ότι η ποίηση είναι μια πόρτα συνεχώς ανοιχτή, απ' όπου μπορούν να μπαίνουν και να βγαίνουν άνετα. Μα αυτοί είναι οι μόνοι απ' τους οποίους δεν κινδυνεύει να εκλείψει η τέχνη των κλειδαράδων»

Πολλοί κοιτάζουν μέσα χωρίς να βλέπουν τίποτα και προσπερνούν. Όμως μερικοί κάτι βλέπουν, το μάτι τους αρπάζει κάτι και μαγεμένοι πηγαίνουν να μπουν.

Οι περισσότεροι προσπερνούν την πόρτα της ποίησης, γιατί με μια πρόχειρη ματιά δεν βλέπουν κάτι ενδιαφέρον για αυτούς. Κάποιοι άλλοι – οι ποιητές – αντικρίζουν κάτι μαγικό και για αυτό ενδιαφέρονται να εισέλθουν στον κόσμο της ποίησης. Όμως η πόρτα κλείνει και για αυτό φτιάχνουν αντικλειδία. Με τα ποιήματα αυτά η πόρτα της ποίησης δεν ανοίγει. Οι ποιητές γράφουν συνεχώς ποιήματα (παρελθόν – παρόν – μέλλον) ευελπιστώντας ότι θα κατορθώσουν μέσω του δημιουργικής αυτής πράξης να συγκρατήσουν λίγη από τη μαγεία του ποιητικού λόγου, αλλά η Ποίηση θα μένει πάντα ένα άπιαστο όνειρο. Κανείς δε θα μπορεί να την κατακτήσει. Ωστόσο η πόρτα της θα είναι πάντα ανοιχτή για όποιον θέλει να δει την κρύβεται πίσω από αυτήν. Και η προσπάθεια να ανοίξουν την πόρτα θα συνεχίζεται ατέρμονα.

Οι πολλοί και οι λίγοι: το παιχνίδι ανάμεσα στα συνώνυμα ρήματα «κοιτάζω» και «βλέπω», χωρίζει τους ανθρώπους σε δυο κατηγορίες:

α. σε αυτούς που με μια επιπόλαιη ματιά κοιτάζουν την πόρτα της Ποίησης αλλά δεν αντικρίζουν τίποτα. Πρόκειται για το πλήθος («πολλοί»), που μοιάζει αδιάφορο για την τέχνη της ποίησης.

β. σε αυτούς που διακρίνουν και αντιλαμβάνονται κάτι, έλκονται από αυτό και θέλουν να περάσουν το κατώφλι της πόρτας και να κατακτήσουν έτσι το χώρο της Ποίησης. Αυτοί είναι οι ευαίσθητοι, οι λίγοι («μερικοί»), εκείνοι που επιζητούν την έκφραση του κόσμου τους με τον ιδιαίτερο τρόπο που μόνο η τέχνη μπορεί να παρέχει στους ανθρώπους. Η επόμενη κίνηση αυτών είναι να επιχειρήσουν να διέλθουν στο μαγικό χώρο που τους προσελκύει, για να τον ανιχνεύσουν.

Ύστερα από αυτό γίνεται κατανοητό ότι η Ποίηση δεν είναι μια απλή πόρτα αλλά ό,τι υπάρχει πίσω από αυτή την πόρτα.

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ FRANCHISE

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Σωτήρος & Αθικιβιάδου 132

Τηλ.: 210 4112507, e-mail: info@poukamisas.gr

ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ: Εθ. Βενιζέλου & Μεγ. Αλεξάνδρου 161, Τηλ.: 210 5616810, **ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ:** Αγίου Δημητρίου & Ηπειρώ 37, Τηλ.: 210 9312700, **ΑΓ. Ι. ΡΕΝΤΗΣ:** Μπικιάκη 5, Τηλ.: 210 4832446, **ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΡΗΤΗΣ (ΝΕΟ), ΑΙΓΑΛΕΩ:** Θηβών 425 & Αδριανουπόλεως 10, Τηλ.: 210 5319805, **ΑΜΦΙΑΛΗ:** Κεφαλληνίας 8, Τηλ.: 210 4004200, **ΓΑΛΑΤΣΙ:** Εθ. Βενιζέλου 16, Τηλ.: 210 2224000, **ΓΛΥΦΑΔΑ:** Γούναρη 44 & Πόντου 87, Τηλ.: 210 9647806, **ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑ:** Εθ. Βενιζέλου 72, Τηλ.: 210 4622920, **ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ:** Μινωταύρου 14, Τηλ.: 2810 245300, **ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ:** (ΝΕΟ) Πλ. Ελευθερίας 12, Τηλ.: 2842023100, **ΚΑΛΛΙΘΕΑ:** Εθ. Βενιζέλου 188, Τηλ.: 210 9588891, **ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ:** Δημητρακοπούλου & Σπετσών 38, Τηλ.: 210 4978027, **ΛΑΡΙΣΑ:** Ρούσβεητ & Καποδιστρίου 1, Τηλ.: 2410 612660, **ΜΑΚΡΥ ΓΙΑΛΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ:** (ΝΕΟ), **ΜΕΓΑΡΑ:** 28ης Οκτωβρίου 148, Τηλ.: 22960 24248, **ΜΟΣΧΑΤΟ:** Χρυσοστόμου Σμύρνης 124, Τηλ.: 210 9401137, **ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ:** Εθ. Βενιζέλου 233 & Μάρκου Μπότσαρη 30, Τηλ.: 210 9883771, **ΝΙΚΑΙΑ:** Ατταλίας & Διαμαντίδη 71, Τηλ.: 210 4975777, **ΠΕΙΡΑΙΑΣ:** Σωτήρος & Αθικιβιάδου 132, Τηλ.: 210 4112506, **ΠΕΡΑΜΑ:** Λ. Ειρήνης 177, Τηλ.: 210 4416454

Στην εισήγηση του κατά την έναρξη μιας ποιητικής βραδιάς προς τιμήν του, αναφέρθηκε μεταξύ άλλων και σε ορισμένα λόγια -εν είδη αποφθέγματος- μεγάλων ποιητών, όπως στο "η Ποίηση είναι ταυτόσημη με την Αλήθεια". Είπε πως η Αλήθεια είναι το ζητούμενο, σε κάθε περίπτωση.

Είναι λοιπόν η ποιητική αναζήτηση ταυτισμένη με την αναζήτηση της αλήθειας; Αν ο ποιητής ορίζεται ως η ενεργή συνείδηση που αναζητά την αλήθεια που κρύβεται στα πράγματα, στον κόσμο που τον περιβάλλει κι αν προσπαθεί να εκφράσει αυτήν την αλήθεια μέσω του ποιητικού λόγου, τότε καταλαβαίνει κανείς τη δυσκολία ενός τέτοιου εγχειρήματος.

Η απόπειρα των ποιητών μοιάζει μια κοπιώδης, επίπονη πνευματική διεργασία χωρίς ωστόσο να επιτυγχάνεται το επιθυμητό αποτέλεσμα, αφού η προσέγγιση και ακόμα περισσότερο η έκφραση της αλήθειας αποτελεί για τους ανθρώπους ανά τους αιώνες-ένα δυσπρόσιτο έως μάταιο στόχο. Ο ποιητής κάποτε νιώθει όπως κανένα από τα ποιήματά του δεν είναι ικανό να αποδώσει την ποιητική ουσία, να εκφράσει το ιδεώδες της ποίησης. Αισθάνεται την πόρτα της ποίησης να κλείνει.

«Η πόρτα τότε κλείνει»: Το σημείο αυτό είναι η κορυφαία στιγμή του ποιήματος, γιατί υπαινίσσεται την αρχή του ατέρμονου αγώνα που σχολιάστηκε παραπάνω. Όσοι θέλουν να μπουν προσπαθούν συνεχώς, χτυπώντας ξανά και ξανά, περιμένοντας κάποιον να τους ανοίξει. Μάταια όμως, κανείς δεν βρίσκεται πίσω από την πόρτα («Χτυπάνε μα κανείς δεν τους ανοίγει»). Ψάχνουν να βρουν το κλειδί («Ψάχνουμε για το κλειδί»). Και πάλι τίποτα, γιατί το κλειδί κανείς δεν ξέρει ποιος το έχει («Κανείς δεν ξέρει ποιος το έχει»). Όμως δεν παραιτούνται, γιατί αυτό που αντικρίζουν είναι πολύτιμο και θέλουν να το αποκτήσουν. Πιστεύουν ότι έχουν δει στο βάθος κάτι μοναδικό, έναν θησαυρό. Και ο θησαυρός αυτός είναι διαφορετικός για τον καθένα από αυτούς. Κι αυτό γιατί οι ποιητές αντιλαμβάνονται με διαφορετικό τρόπο την Ποίηση και μαγεύονται, έλκονται από εντελώς διαφορετικά πράγματα: τις ομορφιές ζωής, τα πνευματικά αγαθά, την ελευθερία, τη λύτρωση, την παρηγοριά του θανάτου, τη φυγή από την οδυνηρή πραγματικότητα.

«ακόμα και τη ζωή τους κάποτε χαλάνε μάταια»: Η κλειστή πόρτα της ποίησης σηματοδοτεί για τους λίγους, τους ευαίσθητους, έναν δύσκολο αγώνα για να βρουν το κλειδί να ανοίξουν την πόρτα. Η αναζήτηση τρόπου για να ανοίξουν την πόρτα πολλές φορές παίρνει δραματικές διαστάσεις, αφού αυτοί οι ευαίσθητοι θυσιάζουν την ίδια τους την ζωή. Αναζητούν συνεχώς τρόπο να ανοίξουν την πόρτα με λύσεις που γυρεύουν όχι γύρω τους, αλλά μέσα τους, δίνονται ολόψυχα σε αυτόν τον αγώνα και κάποτε πληγώνονται από το αποτέλεσμα.

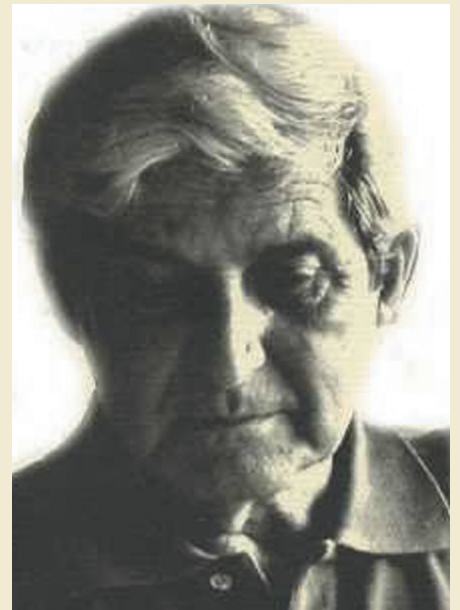
«αντικλειδία»: δεν βρίσκουν λύση για να ανοίξουν την πόρτα και έτσι δημιουργούν οι ίδιοι ποιήματα, που ελπίζουν να τους οδηγήσουν στα άδυτα της ποίησης, στην επίτευξη του στόχου τους. Όμως η πόρτα ανοίγει με ένα και μόνο κλειδί και δεν μπορεί να το αντικαταστήσει κανένα αντικλειδί. Και, αφού το κλειδί δεν έχει βρεθεί και δεν θα βρεθεί ποτέ, η πόρτα δεν άνοιξε ποτέ.

«όσοι μπόρεσαν να δουν στο βάθος»: Παρόλα αυτά όμως κάποιοι που κατάφεραν να δουν πίσω από την πόρτα, συνεχίζουν ακόμα να κάνουν αντικλειδία. Και αυτά είναι πολλά, όπως πολλές είναι οι απόπειρες για το άνοιγμα της πόρτας. Είναι αυτοί που συνειδητοποίησαν ότι η πόρτα της ποίησης και γενικότερα της τέχνης είναι πάντα ανοιχτή, αλλά ότι είναι δύσκολο ένα ποίημα ν' αγγίξει το τέλειο, να αποδώσει πλήρως την δυναμική της ποιητικής τέχνης.

«Ίσως τα ποιήματα... την πόρτα της ποίησης»: σε αυτούς τους στίχους (14-17) ο ποιητής αποκωδικοποιεί το σύμβολο των αντικλειδιών: είναι όλα τα ποιήματα που γράφτηκαν, γράφονται και θα γράφονται με μοναδικό σκοπό να ανοίξουν την κλειστή πόρτα της ποίησης.

«Μα η Ποίηση είναι μια πόρτα ανοιχτή»: Το ποίημα τελειώνει έτσι όπως άρχισε, με τον ορισμό της ποίησης (σχήμα κύκλος – «πόρτα ανοιχτή»). Με αυτό τον τρόπο συμβολίζεται η αέναη και ατέρμονη αναζήτηση της ποίησης. Η περιπέτεια της ποιητικής αναζήτησης δεν τελειώνει ποτέ. Ο αντιθετικός σύνδεσμος «μα», που διαφοροποιεί τον πρώτο από τον τελευταίο στίχο του ποιήματος, υποδηλώνει ότι ένας νέος κύκλος αναζήτησης της ποίησης ίσως ανοίξει.

Ίσως το σύνολο της πνευματικής δημιουργίας των ποιητών, όλα τα ποιήματα που έχουν γραφτεί και όλα όσα θα γραφτούν να προσεγγίζουν το περιεχόμενο της ποιητικής τέχνης.

**ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
(1924-2008)**

Ποιητής της μεταπολεμικής γενιάς με καταγωγή από τον Πύργο της Ηλείας. Άρχισε να γράφει ποιήματα από το 1941. Οι πρώτες του δημοσιεύσεις έγιναν το 1943, ενώ το 1962 δημοσιεύτηκε ο τόμος "Για τον Σεφέρη" με τον οποίο συνδεόταν και φιλικά, όπως επίσης και με τον Σινόπουλο. Πάντως, η πρώτη ολοκληρωμένη συλλογή του, "Το κατώγι", κυκλοφόρησε το 1971. Ακολούθησαν: "Το σακί" (1980), "Τα αντικλειδία" (1988), "Τριάντα τρία χαϊκού" (1990), "Λίγος άμμος" (1997), "Ποιήματα 1943•1997" (2001), "Πού είναι τα πουλιά" (2004) και "Να μην τους ξεχάσω" (2008). Σχεδόν όλες οι συλλογές του μεταφράστηκαν στα γαλλικά, αγγλικά και γερμανικά.

Όπως έλεγε και ο ίδιος σε πολλά συνέδρια και διαλέξεις όπου συμμετείχε, ό,τι έγραφε το είχε ζήσει. Πράγματι με εξαίρεση τα τελευταία του ποιήματα που είχαν υπαρξιακό χαρακτήρα ολόκληρο το προηγούμενο έργο του ήταν βιωματικό και αναφερόταν κυρίως στις τραγικές εμπειρίες του από τα χρόνια της Κατοχής και του Εμφυλίου Πολέμου.

